

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle yrittäjien työttömyysturva-oikeuden väliaikaiseksi järjestämiseksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle yrittäjien työttömyysturva-oikeuden väliaikaiseksi järjestämiseksi (HE 239/2021 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Timo Meling, työ- ja elinkeinoministeriö
- ylitarkastaja Ari Sormunen, Uudenmaan ELY-keskuksen Oikeudelliset palvelut -yksikkö
- juristi Antti Ristimäki, Kansaneläkelaitos

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- sosiaali- ja terveysministeriö
- KEHA-keskus
- Uudenmaan TE-toimisto
- Suomen Kuntaliitto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia väliaikaisesti.

Päätoimisesti yritystoiminnassa työllistyneellä henkilöllä on lähtökohtaisesti oikeus työttömyys-etuuteen, jos koko yritystoiminta lopetetaan. Tästä edellytyksestä on voitu covid-19-pandemian aikana poiketa työttömyysturvalain väliaikaisesti voimassa olevan yrittäjän työmarkkinatukioikeutta koskevan säännöksen perusteella. Edellisen väliaikaisesti voimassa olleen säännöksen voimassaolo päättyi 30.11.2021.

Pandemiatilanteen vaikeuduttua työttömyysturvalakiin lisättäisiin uudelleen väliaikaisesti yrittäjien työmarkkinatukioikeutta koskeva aiempia väliaikaisesti voimassa olleita säännöksiä vastaava säännös.

Valiokunnan mietintö TyVM 19/2021 vp

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 ensimmäiseen lisätalousarvioesitykseen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja se olisi voimassa 28.2.2022 asti.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksessä ehdotetaan työttömyysturvalakia muutettavaksi väliaikaisesti siten, että yrittäjällä on oikeus työmarkkinatukeen päätoimisen työskentelyn päätyttyä covid-19-pandemian takia, vaikka yritystoimintaa ei ole lopetettu kokonaan eivätkä työttömyysturvalaissa säädetyt edellytykset työttömyysetuuden maksamiselle yrityksessä työskentelemisen päättymisen perusteella täyty. Säännös on voimassa 28.2.2022 asti.

Ehdotettu muutos vastaa pääosin 8.4.2020—30.11.2021 voimassa olleita työttömyysturvalain väliaikaisia yrittäjän työmarkkinatukioikeutta koskeneita säännöksiä. Päätoimisen työllistymisen päättymistä osoittavaa tulorajaa kuitenkin tarkistetaan palkkakertoimella vastaamaan muiden työttömyysturvalaissa säädettyjen tulorajojen muutoksia.

Pandemia on Suomessa edelleen aktiivinen, ja syksyllä 2021 levinneen virusmuunnoksen vuoksi tartunnat lisääntyivät loppuvuodesta merkittävästi. Vallitsevassa tilanteessa yhteiskunnan toimintoja ei voida ilman tartuntariskiä täysin varmistaa esimerkiksi koronapassin avulla, vaan erilaisia yhteiskunnan toimintoja on jouduttu määrajaksi rajoittamaan. Rajoitukset vaikeuttavat elinkeinotoiminnan harjoittamista, minkä vuoksi yrittäjien toimeentulo rajoitusten ajalta on tarpeen turvata. Hallitus pitää perusteltuna ehdottaa työmarkkinatuen maksamista yrittäjille väliaikaisen säännöksen perusteella vain pandemian hallintaan liittyvien määräaikaisten rajoitusten aikana, koska pandemian vaikutuksia yhteiskuntaan tai elinkeinojen harjoittamiseen on vaikea ennakoida.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana. Valiokunta toistaa mietinnössään TyVM 11/2021 vp esittämänsä huolen siitä, että lyhytkestoiset väliaikaiset säännökset vaikeuttavat yrittäjien toimeentuloa ja aiheuttavat hallinnollista työtä toimeenpanosta huolehtiville työ- ja elinkeinotoimistoille ja Kansaneläkelaitokselle. Valiokunta huomauttaa, että säännösten ennakoitavuuden ja ymmärrettävyyden vuoksi tulisi jatkossa väliaikaistenkin muutosten kohdalla välttää niiden tekemistä kovin lyhyiksi jaksoiksi kerrallaan. Mikäli näin joudutaan kuitenkin toimimaan, on jatkopäätökset tehtävä ja niistä tiedotettava riittävän ajoissa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 239/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö TyVM 19/2021 vp

Helsingissä 25.1.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Aino-Kaisa Pekonen vas

jäsen Kim Berg sd

jäsen Bella Forsgrén vihr

jäsen Tuomas Kettunen kesk

jäsen Rami Lehto ps

jäsen Jukka Mäkynen ps

jäsen Anders Norrback r

jäsen Ilmari Nurminen sd

jäsen Juha Pylväs kesk

jäsen Arto Satonen kok

jäsen Ruut Sjöblom kok

jäsen Riikka Slunga-Poutsalo ps

jäsen Sofia Virta vihr

varajäsen Antero Laukkanen kd

varajäsen Jari Myllykoski vas

varajäsen Paula Werning sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen

Valiokunnan mietintö TyVM 19/2021 vp Vastalause

Vastalause

Perustelut

Hallituksen esityksen mukaisesti yrittäjien oikeutta työmarkkinatukeen koskevia väliaikaisten säännösten voimassaoloa jatketaan 1.1.—28.2.2022 covid-19-pandemian edelleen jatkuessa. Väliaikaisella työttömyysturvan muutoksella pyritään turvaamaan yrittäjien hankalaa taloudellista asemaa koronakriisin keskellä.

Koronatilanne on edelleen hankala. Taloudellinen epävarmuus on edelleen suurta. Ihmisten kulutuskäyttäytymisen muutokset ovat johtaneet paikoin hankaliin tilanteisiin yrittäjien kohdalla. Myös hallituksen elinkeinotoiminnan rajoittamiseksi annetut suositukset hankaloittavat tilannetta entisestään.

Valtioneuvosto on esittänyt yrittäjien työttömyysturvaa koskevaa muutosta jo useampaan otteeseen.

Kokoomuksen ja perussuomalaisten valiokuntaryhmät ovat esittäneet jo neljään otteeseen aiemmin, että yrittäjien työttömyysturvaa koskeva lainsäädäntömuutos olisi voimassa pidempään kuin mitä hallitus on esittänyt.

Esityksen perusteluissa ei oteta kantaa siihen, miksi voimassaoloa jatketaan vain kahden kuukauden verran. Olisi loogisempaa, että voimassaoloa jatkettaisiin toukokuun loppuun asti.

Koska hallituksen kaavailemien rajoitusten kestosta ei ole täyttä varmuutta, on perusteltua, että yrittäjien työttömyysturvaa koskevaa väliaikaista säädöstä jatketaan toukokuun loppuun saakka. Näin ollen lain voimassaolon on perusteltua olla pidempi kuin mihin hallitus on esityksessään päätenyt.

Vaikka on mahdollista, että työmarkkinatukea saavien yrittäjien määrä vähenee, on kuitenkin huomioitava pandemian aiheuttama epävarma tilanne, mikä hankaloittaa yrittäjien toimintaedellytyksiä. Lisäksi elinkeinonvapauteen liittyvät rajoitukset aiheuttavat merkittävää haittaa eri toimialoille.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi voimaantulosäännös muutettuna seuraavasti:

Vastalauseen muutosehdotus

Valiokunnan mietintö TyVM 19/2021 vp
Vastalause

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään toukokuuta 2022.
(2 mom. kuten TyVM)

Helsingissä 25.1.2022

Arto Satonen kok
Ruut Sjöblom kok
Jukka Mäkyne ps
Riikka Slunga-Poutsalo ps
Rami Lehto ps
Antero Laukkanen kd